

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

10
ДИНАРА
1952

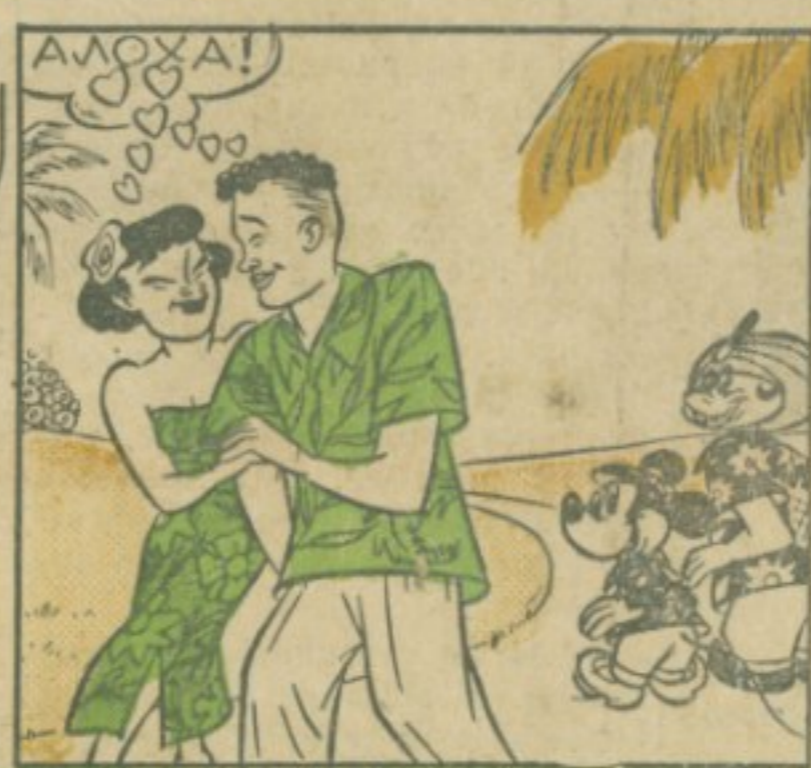
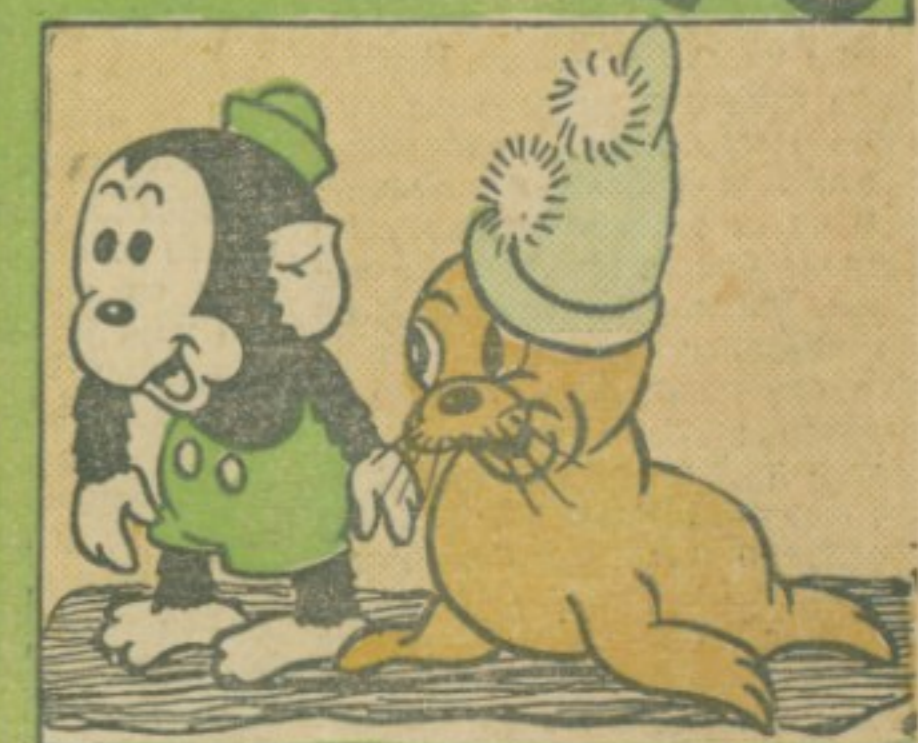
ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

Година XVI — Број 119 — Субота, 10 април 1954

МИКИ штрата за Мула-лом

МИКИ
УПОЗНАЈЕ
ХАВАЈЕ

9

Б.Е. ИРИ *Долмина* ПЛАВЕ МАГЛЕ

(8)
Збуњени и као изгубљени, шпански конкистадори и њихови следбеници из четири разна века разговарали су неко време полугласно, а затим су, сатрвени умором, заспали као закљани.

Док су Ален и Кервуд шапатом разговарали о свом положају, Аленин отац изгледао је као смрвљен тежином стварности у коју није могао да верује. Говорио је веома мало. Криво је седео мирно, наизглед потпуно помирен са судбином. Но, кад је чуо Кервудов предлог да поново покушају бекство чим месец зађе, његове очи су заблестале. Алетха, погружена и очајна, седела је поред брата који је изгледао као скамењен. Обоје су ћутали. За њих двоје вишевековни сан у плавој магли био је само кратак прекид у страшној робовању.

При уласку у зграду, Кервуд је за себе и своје другове изабрао место поред отворених врата. Кад је било око поноћи, они су се тихо искркали и изишли на улицу. На Аленино чуђење, нигде у близини није било ниједног стражара. Пут је био слободан, Али, баш то је и било најсумњивије, јер је могло да значи само једно: да су Дванаесторица сигурни да им преко ноћи нико не може побегти.

С Кервудом на челу пошли су према падини, опрезно и полако, држећи се што су могли више у сенци зграда. Кад су заобили и последњу зграду, схватили су зашто су их преко ноћ оставили без стра-

жара: млаз блештаве светлости обасјавао је падину у целој њеној ширини. Тај светли појас био је висок тридесетак метара. Изнад њега био је мркли мрак и — слобода. Али, преко њега нико живи не би могао да пређе а да не буде примећен.

Таман је Кервуд хтео да предложи да упркос осветљеном појасу покушају да побегну, кад је испред себе угледао, још заштићене тамом, неколицину људи који су бауљали према падини. На мисао да искористе ноћ и да побегну из долине, нису дошли само они. Неколико одважних конкистадора такође су се извукли из зграде у којој су сви заједно спавали да би покушали да се дочепају слободе. Опрезно као мачке, Шпанци су допузали до ивице осветљеног појаса, а затим су, нагло се раздвојивши један од другог, протрчали уз падину. Трчали су брзо, као прогоњени јелени, и нико су имали на себи тешке металне оклопе.

Наједном, без икаквог шума, нешто је полетело са високе куле из средине града. Бегунац који је био највише одмакао изненада је стао, скупио се и претворивши се у нешто црно — пао. Није прошло ни две секунде а иста судбина стигла је и остале. Последњи од бегунаца, видећи шта се догађа с његовим друговима, потрчао је назад, вичући да се предаје. Али, узалуд. Пре но што је успео да начини неколико скокова и он се срушио.

Мртву тишину испуњену страхом и задахом угљениса-

них тела прва је нарушила Алетха.

— Исто као што је некад било, Немогућно је побећи, јер... — шапутала је она Алену.

— Чекајте, — прекиде је Кервуд ужурбано. — На другој страни... отвор који смо по моћу динамита начинили на каменом зиду... кроз који је исте кла плава магла. Можда они нису... — И он потрча према другом крају долине, а за њим и остали. Но, кад су стигли до последњих градских кућа видели су да је не само отвор, већ и читав простор испред њега осветљен јаком светлошћу која је долазила с куле.

Погнутих глава и без речи вратили су се у зграду коју су напустили с толико наде. Тек тада им је постало потпуно јасно колико ће бити тешка борба с Дванаесторицом, који су били не само јаки, већ и ваволски предострожни. Два часа спавања, колико им је остало до јутра, били су испуњени мучним сновима, а још пре но што је зора сванула појавили су се стражари с бичевима.

Тај дан био је као најстрашнија мора. Бичевинадзорника често су се спуштали на њихова погута леђа и већ два часа после почетка рада кроз каменолом се тетурало бар два десетак људи с телима потпуно ишараним од удараца.

Један викав, мршав Француз, готово још дечак, пао је од претераног напора и вршине. Његовог пријатеља који је, видећи то, притрчао и клекују поред њега желећи да му помогне, стражар је отерао ударцима бича. Тако је несрећ-

ни младић био остављен да лагано умире под жарким сунчевим зрацима.

Преподневни часови противили су споро. Тек у подне рад је прекинут, и то за свега десет минута. Па ипак, и тај кратки одмор био је више него довољан да преморени и изгладнели људи поједу оно мало хлеба што су им разделили и да попију пола лончета воде, којој је сваки од њих добио. Жваћући лагано свој последњи залагај, Ален се питао како је иједан од Алетхиних сународника успео да остане жив ако је поступао према њима и у прошлости био таквак. Чак и чињеница да је у

ово било постигнуто, пребацивали су их у град на друге послове.

Читавог дана Кервуд се трудио да остане у Алетхиној близини и да увек, кад год му је то било могуће, узме на себе један део њеног посла. А кад је једном бич зафијукао изнад девојчаних погнутих леђа, он је подметнуо своја. Због тога је, као казну, добио још три удараца. Док се кожно ремење усецало у његову од сунца опечену кожу, на лицу му се није покренуо ниједан мишић, али су му очи заблестале хладним сјајем мржње и освете. Наставио је да ради чврсто стежући вилице, док, изненада,

уметнички израђене златне статуе, седео је Рамон одевен у широку тунику од лаког материјала. У његовим очима блистао је необичан сјај, сличан ономе који се понекад виђа у очима лудака. Његов поглед, пун презира и охолости, дуго је лутао по лицима његових дојучерашњих другова. У одаји се налазила само једна столица, она на којој је Рамон седео.

— Робови! — поздрави их он подружљиво.

— Боље је бити и роб но одвратна удворица, — готово заурла Кервуд.

И не обзирући се на његову упадицу, Рамон настави:

— Испричаћу вам све што сам дознао о златокосом народу, како бисте могли закључити да каквих ће се висина испети једнога дана Рамон Хернандо. Они претстављају изданке једне цивилизације која је поседовала науку много савршенију но што је данашња. Имао сам прилично мук, јер моје знање латинског није тако савршено као твоје, сењор Алени, — додаде он потсмешљиво, — али сам ипак успео да сазнам по нешто из њихове историје.

Заборававши потпуно на положај у коме су се налазили он и његови другови, Ален се жудно наже напред да не пропусти ниједну Рамонову реч.

— Њихово царство било је на врхунцу моћи, расцвета и благодата пре неких петнаест хиљада година, — настави Рамон. — Они су живели на једном огромном острву, или ако хоћете континенту, које је нама познато из старих легенди под именом Атлантида.

— Атлантида! — једва чујно прошапта Ален, климнувши главом, као да је то што је чуо била само потврда онога што је већ слушавао. — Али, зашто су дошли овамо? И откуд плава магла?

— Слушајте само даље, Пет хиљада година Атлантида је била богата и моћна и тада је, на њену несрећу, одбила да прими за вође и неограничене господаре Дванаесторицу. А они су били њени најбољи научници. Због завере коју су склопили да би се докопали властито, протерали су их на земље. Тада су они дошли у ову долину, подигли град и, што је било веома мудро, довели су на превару, или просто довели, неколико стотина својих суграђана, од којих су начинили робове. Подизање града у долини није био лак посао и за то им је било потребно неколико година. Нису ми познате све појединости о њиховом животу и напорима у новој постолбини. Кад је све било готово, они су уништили Атлантиду. Ја сматрам да је то била потпуно оправдана освета.

(Наставиће се)

долини постојало неколико врста робова, и да су се они у каменолому налазили на дну тих лествица, није могла да буде одговор на Аленино питање. Поступак према робовима у каменолому био је нарочито свиреп. Ту су довођене новације, да би им још у самом почетку сломили достојанство и угушили у њима помисао на отпор. Тек кад би

у каменолому није завладала необичајна тишина.

Исправивши се, видео је да су све главе, чак и главе стражара с бичевима, биле дигнуте увис. Изнад града, потпуно бешумно, кружио је велики ваздушни брод. Начинивши неколико кругова, претео је изнад каменолома, а затим се великом брзином упутио према северу.

— Мотори који користе гравитациону силу, — задивљено прошапта Ален. Знање ове Дванаесторице заиста заслужује дивљење. Кад бисмо ми, савремени научници, располагали оваквим моторима...

— Горко жалим што у плаву маглу нисмо најпре бацили неколико сандука динамита и тек после тога приступили минирању зида, — прогунђа Кервуд и пресеце Алениво одушевљење.

Бичеви су поново зафијукали и они наставише рад, од кога им је, како им се чинило, пуцала кичма. Касно по подне, непосредно пошто се ваздушни брод вратио са свог тајанственог лета, један од стражара приближио се Алетхи и рекао јој нешто, показујући притом на остале чланове њихове групе.

— Рамон је наредно да нас одведу к њему, — рече она Кервуду, који се, готово у истом тренутку кад и стражар, нашао уз њу.

У

Одвели су их у град и увели у једну зграду, у чијој је унутрашњости, упркос страховитој запарци напољу, владала пријатна свежина. У једној соби, чији је под био од чистог злата, и коју су красиле

ЧУДЕСАИ РАД ОРГАНА ЗА ВАРЕЊЕ

Рад органа за варење спада међу највећа „чуда“ у људском организму. Они су изванредно отпорни и обављају тако сложене радње да човек то једва може да схвати. Желудац је у стању да за свега неколико минута изврши радње за које би у лабораторији било потребно више часова, кад би се тамо уопште могле извршити.

Лазаро Спаланцани био је први научник који је, у 18 веку, унео нешто светлости у проблем варења. Он је начинио један мајштан дрвени кавез у који је ставио неколико комадића меса и, привезавши га за конач, прогутао га је. С времена на време, он је

шпирерију: лоптице које се, пошто се прогутају, шире у желуцу и бележе различите реакције у њему; осетљиве електричне инструменте који бележе стезање желудачних мишића; мале кутлице које омогућавају да се прати варење и пут хране нтд. Укратко, научници су за последњих десет година много више дознали о варењу но за сва ранија времена.

Желудац има запремину један до један и по литар. На њему леже многобројне дужности, међу којима су и гњечење и претварање хране у течност. Желудац је истовремено и орган за дучење, који располаже са око 35 милиона жлезда. По-

пућа снабдевају ваздухом. Пошто савлада све ове препреке, храна пролази кроз једнак, који је дуг око 25 сантиметара. Она се спушта ка желуцу потискивана грчењем мишића, што личи на кретање прва. Занимљиво је да је утицај Земљине теже на то спуштање хране незнатан. Човек је у стању да гута храну чак и онда кад је окренут главом надолу.

Желудац има запремину један до један и по литар. На њему леже многобројне дужности, међу којима су и гњечење и претварање хране у течност. Желудац је истовремено и орган за дучење, који располаже са око 35 милиона жлезда. По-

више обилним обедима, тешко савршном храном и жестоким пићима. Онага тренутка кад његов рад постане јако отежан, затвори се вентил који се налази у доњем делу једнака. Тада храна нагомилана изнад овог вентила изазива у нама осећај који називамо „претовареношћу стомака“. Кад заврши варење, желудац почиње да избацује лоптице хране кроз доњи отвор, који има облик граића.

Једно од „чуда“ у људском организму претставља и танко црево. Иако је оно неопходно за човечи живот, оператори га понекад, у случају болести скрате готово на половину. Оно је иначе дугачко између шест и девет метара. Танко црево такође врши двоструку улогу: механичку и хемиску. Његова кружна влакна стежу храну, ситнећи је, како би олакшали њено непрестано мешање.

Кад би унутрашњост танког црева била глатка, имала би површину од само пола квадратног метра, што би било недовољно да се упије потребна количина хранљивих састојака. Али, та површина је неравна — набрана и начичкана са отприлике пет милиона пијавки — што повећава њену површину на десет квадратних метара. Да обед прође кроз танко црево потребно је три до четири часа. Узимајући у обзир време задржавања хране у свим органима за варење, може се рећи да, док ручамо, наше танко црево тек завршава рад на „обradi“ нашег до ручка.

Храна се у танком цреву раставља на саставне делове. Њу упијају пијавке и тако одлази у крв. Крв пролази кроз све органе нашег тела, носећи им стално нову храну. Најзанимљивије је то да сваки орган узима из крви само оно што је њему потребно.

Варење се завршава радом дебелог црева, које углавном одузима течност талог који преостане после варења. Тај талог не садржи никакве корисне састојке, јер су органи покупили све што им је било потребно.

Да би се човек у току живота што боље осећао, треба стално да води рачуна о својим органима за варење. Јер, колико ми о њима водимо рачуна, толико и они нас служе.

кавез извлачи напоље да би установио како се месо мало помало раствара у желуцу.

Прошлог столећа, један амерички војни лекар, др Вилијам Бомон успео је да непосредно прати рад човечијег желуца захваљујући необичном рањавању једног канадског ловца, на чијем је желуцу остао отвор. Пуних осам година др Бомон је вршио свакодневна испитивања, после којих је створио прву темељнију теорију о варењу.

Па ипак, до подробнијег сазнања о раду овог органа дошло се тек недавно, захваљујући усавршавању дејства радиоактивних изотопа и напретку биолошке хемије. Да би до тога дошло, ваљало је направити читаву једну сложу ма

Варење почиње још у устима, захваљујући састојцима који се налазе у пљувачки. Кром пир и хлебни скроб, такви кавези су, неупотребљиви су за наш организам. Они се морају претходно претворити у шећер. Један део издучене пљувачке има задатак да почне то претварање скроба у шећер. Да бисмо се у то уверили, не треба дуго од једног минута да жваћемо комадић хлеба па да осетимо како он већ у устима почиње да слади.

Чим се храна прогута, све се развија много брже. Премештајући је по усној дупљи, језик храну потискује у ждрело, меко неспе се подиже, затварајући носне отворе, док се поклопац на душнику спушта, штитећи пролаз кроз које се

ред сиршита, које киселии пијењо млеко да би се лакше сварило, он лучи и сону киселину и пепсин, који служе за варење беланчевина. Занимљиво је да желудац, који је и сам састављен од беланчевина, не може да вари сам себе јер је желудацни зид заштићен једном слузи коју луче желудачне жлезде.

Вода и друге течности само пролазе кроз желудац, обична каша може да се у њему задржи највише два до три часа, док се обилан обед задржава док се шест часова. Највећу активност желудац достиже два часа после обода.

Међутим, овај мирни и стрпљиви орган изложен је грубим поступцима с наше стране: ми га често оптерећујемо су-

... (Continuation of the article text)

Кад возова није било...

У старо доба па све до оног времена када су нашим путевима почела да тандрчу рабациска кола главно превозно средство, нека врста „живе железнице“, биле су кириџије, остаци средњовековног саобраћаја. Једино су они могли да пролазе оним козјим стазама, раскаљаним путевима и разривеним друмовима. Кириџије су се задржале до последње две-три деценије, а њихових остатака, веома бледих, има и сад у забитим и беспутним крајевима.

У једној кириџијској поворци учествовало је по неколико десетина људи и коња. Старшина кириџија називао се крамар. Његова дужност била је да организује посао и да уреди све друго што је потребно да би се постигао што бољи успех. Био је обученији и дотеранији него његови другови. Он се бринуо да изгледа све несугласице ако би до њих дошло међу кириџијама, да на време нађе коначиште и храну. Саме кириџије биле су снажни и издржљиви људи, такође добро одевени и опремљени свим другим што је било потребно за дуга и напорна путовања.

Кољ-предводник кириџијских коња звао се калауз. Био је увек мање натоварен. О врату му је висила бронза (звон). Знао је добро где треба скренути, где стати и одморити се итд.

Кириџија је било у многим нашим крајевима. Они су извозили разноврсну робу из једног краја, а допремали ону која је била потребна. Путовали су до Солуна, Дубровника, Сарајева и других важнијих трговачких центара и преносили: кајмак, ракију, зејтин, сир, вино, катран, јабукe, колонијалну робу итд.

Пре десет година у ужичком, моравичком и студеничком крају било је 277 кириџија који су имали 545 коња. Само у току једне године они су пренели око 160 хиљада килограма робе.

Кириџилук је почео да ишчезава појавом рабадија, а поготову када су израђене железничке пруге кроз некадашње караванске крајеве, у којима је звиздак сирене на локомотиви заменио промукли и слаби звук бронзе на коњу-калаузу.

... (Continuation of the article text)

ГОСПОДАРИЦА ПУСТИЊСКИХ НОЊИ

Много година — тако прича једна древна индијанска легенда — живела је добра старица која је целог свог живота желела да бар један једини дан буде лепа. Јер, добра бака била је необично ружна. Кад се већ приближило време да ружна, погурена старица, која је увек и свима чинила само добра, одложи своје животно бреме, Велики Дух, дирнут њеном добротом, услишио јој је жељу. Он је додирнуо њене наборане руке, тако сличне осушеним гранама, и на местима додира појавили су се нежни пупољци, који су се развили у дивне, мирисне цветове.

Отада па све до данас, мала, погурена старица претвара се једном годишње у дивни ноћни цвет, чији мирис испуњава индијанске пустиње. И она, која је целог живота носила у срцу чежњу за лепотом, постаје, додуше само за једну ноћ, краљица кактуса и осталог пустињског цвећа.

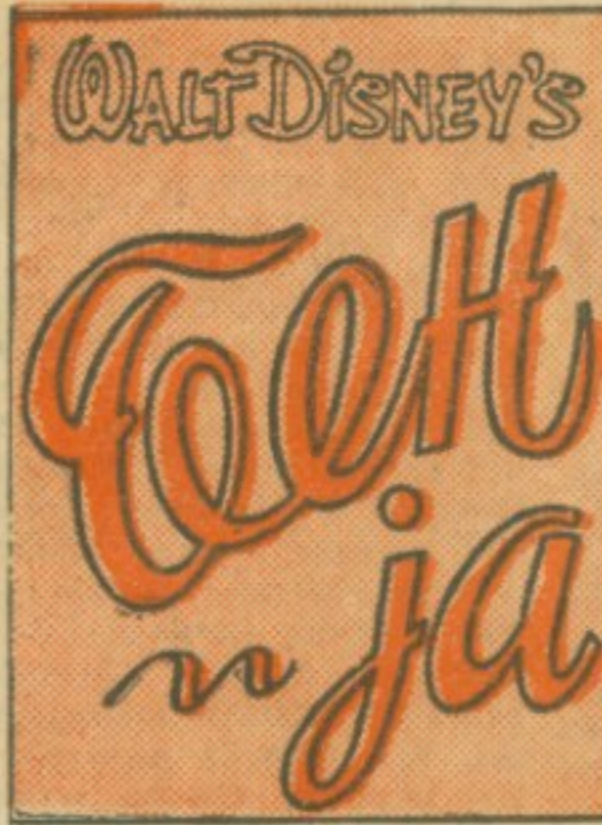

У сушним, пешчаним пределима Јужне Америке расте неугледно, суво, тамно-смеђе трновито жбуње, тако слично набораним рукама погурене старице из индијанске легенде. Путник који се нађе у пустињи запазиће га само због његове ружноће. А тада, сасвим изненада, једне летње вечери појави се на сувом шибру нежан бео пупољак. И уколико ноћ више овладава, пупољак постаје све већи. Негде око поноћи он се отвара и развија сјајне беле латице. Целе ноћи цвет расте, шири се и постаје све лепши. На један час пред свитање он је на врхунцу свог сјаја и лепоте. Али, чим први сунчеви зраци падну на цвет, он, као сањиво дете, оборит своју лепу, белу главу и латице почињу да се затварају. А кад сунце буде на зениту, цвет је већ потпуно затворен.

Свакога лета, крајем месеца јуна, многи ботаничари и љубитељи цвећа одлазе у пустиње Јужне Америке да би посматрали краткотрајну владавину „господарице пустињских ноћи“. Пупољак се развија и отвара, цвет расте и затим вену, на очиглед задивљених гледалаца. Кад је у пуном процвату, он је висок 25 сантиметара, а бели круг који образују његове латице има 15 сантиметара у пречнику. Крунични листићи потпуно су бели, мек и глатки, док чашница изгледа као да је преко њене белине пажљива рука сликара начинила неколико једва приметних потеза кичином замоченом у плаву и ружичасту боју.

Чак и за време највећих суша „господарица пустињских ноћи“ никад не изневери своје „поданике“. Она увек процвета. На једној бивци, без обзира колико она има пупољка, у току једне ноћи отвара се само један цвет. Његов мирис толико је јак да се осећа на неколико стотина метара унаколо.

Крајем јуна и почетком јула, у време кад цвета „господарица пустињских ноћи“, Индијанци приређују велике свечаности. Тада, седећи поред ватре која осветљава ноћну таму испуњену мирисом белог цвета, мајке причају својој деци о старој, доброј и ружној баки која се једном годишње претвара у прекрасан бео цвет.

СТИГАО САМ КОД ФРАНКЛИНА У ПРАВИ ЧАС. ОБА ПАРА ЊЕГОВИХ НАОЧАРА БИЛА СУ СЛОМЉЕНА И ОН СЕ ОСЕЋАО КАО ИЗГУБЉЕН

КРОЗ ЖИВОТ И ШКОЛУ

АЛУМИНИЈУМ

Недалеко од Марсеја, у Јужној Француској, налази се омање село Ле Бо. У прошлости су у њему живели витезови истога имена, који су били познати због борби и свађа са суседима, као и сви други витезови оних времена. Али, њих је одавно нестало и сваки их је већ заборавио, а њихово село наставило је и даље мирно да живи.

Једнога дана 1821 године научници су у селу Ле Бо пронашли руду, која је по њему добила име боксит. Захваљујући бокситу, ово село постало је чувено у целом свету, јер су људи убрзо увидели какве све користи могу имати од ове руде. Боксит је дошнине пронађен код Бохињске Бистрице, па је назван вохајинитом (по немачком називу овог места). Године 1847 пронађен је и код села Кљака, у околини Дриниша, у Далмацији, па је по том селу назван кљакином.

Значај боксита је у томе што у њему има алуминијума, који називају и глиненим сребром. Алуминијум се у природи налази и у другим споје-

вима, а не само у бокситу. Тако га има у иловачи, каолину, корунду итд. После кисеоника и силицијума, он је најраширенији елемент на земљи. Рачуна се да у спољашњем делу земљине коре, у дебљини од око 16 километара, има око 8% алуминијума у разним спојевима. Готово пуних тридесет година после проналаска боксита хемичари су улагали велике напоре да из

његу добију алуминијум. Тек 1850 године пошло је за руком Французу Девију да у великим количинама почне производити алуминијум из боксита, па га је приказао и на Светској изложби која је одржана у Паризу 1855 године.

Хемиски знак за алуминијум јесте Al. Атомска тежина му је 26,97. Чист алуминијум је бео као сребро. Ако је мање чист, онда је плавкаст. Он се топи на 658 степени Целзијусових и одмах испод тачке топења постаје мекан. Иначе, алуминијум је веома кован и тегљив, а добија се електролизом у великим електричним пећима. Он кључа на температури од 1800 степени Целзијусових. Упола је слабији спроводник топлоте од бакара, али је двапут бољи од меког челика. Посуда од алуминијума теже се загреје него посуда од бакара и гвожђа, али се теже и охлади.

Алуминијум је веома добар спроводник електрицитета, али је у том погледу за 60 од сто слабији од бакара, а четири пута бољи од гвожђа. Он може да се ваља у танке жице и листиће. Што је чистији, то је отпорнији. На ваздуху губи сјај, јер се покрива танким слојем оксида. Дестилациона вода и кишница не делују на

алуминијум. Исто тако на њега не делују: млеко, воћни сокови, винска киселина, пиво итд. Ако се алуминијуму додају мање количине бакара, цинка, калаја, мангана, магнезијума, гвожђа и никла, онда се његова механичка својства побољшавају и он постаје отпорнији. Први познаваоци алуминијума нису знали за сва његова добра својства, јер тада нису постојали конструктори авиона и аутомобила. Сем тога, производња алуминијума из боксита у то доба била је врло скупа. Цена једног килограма алуминијума готово се приближавала цени једног килограма злата.

Употреба алуминијума и његових легура веома је широка и разноврсна. Тако се они у потпуности користе за израду авиона, железничких вагона, аутомобила и других возила, за електричне водове, за делове разних апарата и мотора, за посуђе, за разне потребе у грађевинарству итд.

За добијање алуминијума из боксита потребне су велике количине електричне енергије, па онда није ни чудо што се фабрике алуминијума обично налазе крај великих река и водопада, као што је случај, на пример, у Америци где се велике фабрике алуминијума налазе у близини Нијагариних водопада.

Земље најбогатије бокситом су: Француска, Канада, Југославија, САД, Русија, Златна Обала, Гужана, Мађарска, Родезија, Мароко, Мадагаскар итд.

КАКАВ ЈЕ ТО СИЗИФОВ ПОСАО?

По старој грчкој митологији Сизиф је био отац Одисеја и оснивач и краљ Ефире, дошнине Коринта. Он је био познат као препреден и веома грамзљив човек. Зато што је одавао тајне богова, морао је за казну у подземном свету речито ваљати огроман камен

узбрдо, али, баш кад би га догурао до врха, камен би се одлет смотрљао назад, па је Сизиф морао да почиње изнова. Отуд Сизифов посао значи узалудан, бесциљан посао.

ЕЛМСКА ВАТРА

Елмском ватром називају се праменови светлости који се при јакој непогоди у ваздуху и при снежним вејавицама појављују на шипцима громобрана, катарки, торњева, на врховима дрвећа и уопште високих предмета. Они су последица електрицитета што излази из тих шипака. Тај назив добила је по томе што су праановер-

ни сицилијански морнари за време буре позивали у помоћ светог Елма. Ова ватра била је позната и народима Старог века и звали су је по Зевсовим синовима Кастору и Полуксу кад би се појавила два пламена, или по имену њихове сестре Хелене, Хеленина ватра, ако би се појавио само један пламен.

ГАНДАХАРА

Гандахара је врста индуско-будистичке уметности која је негована, под грчким утицајем, од 1 до 4 века наше ере у индијској кнежевини Гандахари, па је по имену те кнежевине тако и названа. Приказивање Буде и легенди о њему у гандахара-уметности знамо је утицало на будистичку уметност Кине, Јапана и Тибета.

ШТА ЈЕ МЕХАНИКА?

Механика је део физике и бави се проучавањем појава кретања, тј. законима, силама и помоћним средствима који изазивају кретање и равнотежу тела. Она је наука о кретању и равнотежи, а дели се на статичку, хидростатичку, динамику, хидродинамику, хидраулику и др.

ПИНАКОТЕКА

Пинакотекa је била сликарна украшена просторија у атинским Пропилејама. Код Римљана то је била просторија са сликарима, а данас значи збирку слика, дворану са уметничким сликарима и слично.

ЗЕМЉА ПУСТОШИ с великим приходама

На крајњем југу Индијског Океана, у близини антарктичког круга, налази се Кергелански Архипелаг и три велика усамљена острва: Амстердам, Св. Павле и Крозе. Нарочито Кергелански Архипелаг, који се састоји од 300 острва и острваца, одликује се неплодном земљом. Али зато воде око ових неплодних обала обиљују читавим благом. Из њих се сваке године извлаче товари рибе, ракова и других морских становника, чија вредност прелазује стотине милиона динара.

Док је на нашој планети још било „ничије“ земље, велике и јаке државе отимале су се која ће да присвоји што више нових области. Године 1772 француски гроф Кергелан открио је овај велики архипелаг и описао га као крајњу тачку неког континента. Две године доцније, енглески морепловац и истраживач Џејмс Кук нашао је на нека острва, али је одмах закључио да новооткривена земља није врх континента, већ архипелаг. У свом извештају Кук је том приликом написао: „Узимајући у обзир неплодност која овде царује, земљи би најбоље одговарало назив „Острва пустоши“. Но, како нисам рад да господину Кергелану преузем славу за његово откриће, ја ћу ову територију убудуће звати Кергеланова Земља“.

Од 1850, кад је званично проглашен француском територијом, архипелаг су прикључиле Сједињене Америчке Државе, Аустралија и Јужноафричка Унија. Постоје два разлога због којих су оне бациле око на кергеланску пустош: први се састоји у стратешком значају ових острва, а други у њиховом богатству.

Оскудно биље и обиље животиња карактеришу ову област на крајњем југу Индијског Океана. „Престоница“ Кергеланских Острва састоји се од двадесетак барака у којима живи једва тридесет душа, али становника ових вода има на милионе.

Око Светог Павла и Амстердама, који леже нешто север-

није, море кипи од разних риба и ракова, а око Кергеланских Острва, чија је вода хладнија, налазе уочиште морски сисари, као што су морски слон и морски леопард. Рачуна се да број морских слонов у овим водама прелази 200.000. Неки од њих имају у дужини и по шест метара, а средњи, који могу бити дугачки четири метра, тежи су обично 2.000 килограма.

На Кергеланским Острвима не живе исте животиње као на Амстердаму, Св. Павлу и Крозеу. Поред неких глодара, на Амстердаму живе велика крда говеда, која су у тако дивљем стању да људи увек морају да носе оружје за одбра-

ну од њих. Као и свуда где немају непријатеља, тако се и на Кергеланским Острвима зечеви брзо множе, уништавајући и онако оскудни биљни свет. Међутим, ни говеда ни зечеви нису староседеоци ових острва. Они су овамо дошли у току последњих векова као бродоломници са многих бродова.

Пингвини су, ипак, најмногбројнији становници овог каменитог тла. Има и доста птица, међу којима се истиче албатрос, чији распон крила може да изнесе и до три и по метра.

Једини људи на острвима јесу научници. Научне експедиције, које се од 1949 године стално смењују, испитују метеоролошке прилике у овој области, проучавају дубину и састав воде, распрострањење радио-таласа, кретање топлих и хладних водених струја, прикупљају разне геолошке податке. Саграђена је и seizмолошка станица.

Обиље морских алги које се користе за исхрану људи и стоке, као и обиље риба, ракова, морских слонов и леопарда претставља највеће богатство ових острва најближих Јужном Полу. Са њих се сва-

ке године извезе 200.000 килограма рибе и четири пута толико ракова. Но, највеће приходе даје прерада уловљених морских слонов. У току читавог једног столећа они су немилнице уништавани, иако су ловци строго водили рачуна да један другом не одају тајну где се налазе ловишта. И данас се још прича о норвешком конзуду у Мелбурну који је 1897 године продао 52.000 килограма зјетина добијеног од 900 морских слонов. Године 1928 само бродом „Лозер“ пре везено је 200.000 килограма уља. Као што је познато, уље од морских сисара одликује се двоструком вредношћу: лако се вари и не може да се ужегне. Сем тога, уље добијено од цигернице морских слонов необично је богато витаминима. Њихово месо, заједно с костима, меље се, суши и претвара у прах којим се ђубре њиве, или се ставља у храну животиња ради бољег товаљења.

Немилосрдно тамањење животиња у овој области трајало је све до пре тридесетак година, кад је тачно одређено до које се мере оне могу ловити. У извесним деловима Кергеланског Архипелага лов је забрањен, а 1924 године острва су проглашена националним парком. Но, и поред ограничења лова, ова „острва пустоши“, како их је назвао Џејмс Кук, дају Француској велике приходе, а од 1949 године користе и у научне сврхе.

Данте од сазвезђе ЈУЖНИ КРСТ

Као што је на нашем небу најупадљивије сазвезђе Велики Мелвед, које свако добро познаје, тако је на јужном небу сазвезђе зове Јужни Крст. Њега образују четири веома сјајне звезде распоређене у виду крста. Јужни Крст не може се видети из Европе, па ни из северних области Африке које су некад биле приступачне европским путницима. Стога се за ово сазвезђе сазнало тек онда кад се смели морепловци отиснули на пучину Атлантског Океана, тражећи нове путеве за Индију.

Од ових сазвезђа јужног неба, Јужни Крст био је први запажен, а ускоро је добио и своје име. О њему говори чувени морепловац Америго Веспучи, још 1498 године, али га не назива крстом, већ ромбом. Четрнаест година доцније, Флорентинац Андрија Корсали назвао га је „Величанственим Крстом“. О њему говори и Пијафета, који је пратио Магелана на његовом путовању око света.

Но, од свега је најзанимљивије то што о овим звездама говори један песник који их никад није видео, и то много пре него што су за њих сазнали европски морепловци. Тај песник био је Данте. Он је умро 1321, а у својој „Божанственој комедији“ помиње ове четири звезде у близини Јужног Пола.

У овом свом спеву Данте описује како је сишао у подземље и под вођством песника Вергилија прошао цео пакао и дошао до средишта земље. Дотле су силзили, а онда се обрнуше наопако и почеше да се пењу.

Вергилије је објаснио Дантеу да је то стога што су дошли у средиште теже. После дугог пењања, оба песника кроз оштру крулу рупу изиђоше на површину земље, где опет угледаше звездано небо, пошто су се нашли на супротној, јужној земљиној полулопти. И тада је Данте угледао четири звезде, које су дотле, како он каже, видели само први људи. Зато се, мислећи на овај део Дантеовог

спева, и Америго Веспучи хваљив да је на свом трећем путовању видео звезде које су само први људи могли видети.

Било је доста нагађања око тога оtkуд је Данте знао за ове четири звезде. Оне су се, истина, налазиле у неким каталозима звезда, па и у Птолемејевом, али да је песник за ово знао он би знао и за њихов распоред, те би их свакако и сам назвао крстом. Овако, највероватније је да је он само нагађао да оне постоје. Овде се, дакле, ради о случајном открићу, каквих је, иначе, доста било у науци. Сличан пример за то уземемо опет из астрономије.

Планета Марс има два сателита. Они су откривени тек 1877, јер су толико мали да се дотадашњим оптичким инструментима нису могли видети. Међутим, два и по века пре тога чувени астроном Кеплер говорио је да Марс мора имати два сателита. Још даље је отишао енглески књижевник Свифт, који 1720 године у делу „Гуљвер у земљи Лилипутанаца“ вели како су становници ове земље бољи астрономи од наших, па су открили да Марс има два сателита. Он чак тврди да је први удаљен од планете за три, а други за пет њених пречника, као и да први обиче око Марса за десет часова, а други за 21 час. Данас знамо да је први сателит удаљен од Марса за један и по пречник планете, а други за три и по, а да око Марса обичу за осам, односно тридесет часова. Као што се види, и у томе Свифт није много погрешно, мада ни по чему није могао знати да ови сателити уопште постоје. Осим Кеплера и Свифта, и Волтер је, 1780, писао да Марс мора имати два сателита, јер их је толико потребно да би осветљавали Марс у току ноћи, пошто је ова планета много даља од Сунца него Земља.

МАЛЕ ЗАНИМЉИВОСТИ

БЛАГОДЕТИ МОРА — У КУЋИ

Према једном стручном часопису, француски научник Монсо успео је да добије из свежих морских алги течност која претставља хеличну плазму. Она је богата разним минералима и другим састојцима морске воде, као што су: магнезијум, калцијум, поташа, силицијум, бакар, јод итд. Научник тврди да се, захваљујући овом екстракту, у свакој кући могу имати благодети морске воде, што ће бити од користи нарочито за нежнију децу, па и за одрасле особе.

НЕОБИЧНО ТАКМИЧЕЊЕ У ЛЕТЕЊУ

У француском граду Сент-Етјену одржаће се у септембру ове године такмичење „летећих људи“, тј. пилота који на свом телу имају претваршћену направу за летење сличну хеликоптеру. Утврђено

је више такмичарских група, које се разликују једна од друге не само по тежини апарата, већ и према томе да ли се он

налази на леђима пилота, или припада каквом другом систему.

МЕЂУПЛАНЕТАРНИ ЧАСОВНИК

Људи који путују, на пример, из Београда за Париз до тераће свој часовник чим из наше зоне пређу у зону „западноевропског времена“. Међутим, будући васнонски путници кад стигну на Марс наћи ће се пред много сложенијим проблемима. Дан на Марсу нема исту дужину као на Земљи, па људи лако могу изгубити појам о нашем времену: неће знати колико је „земаљских“ дана протекло откако су кренули на пут. За њих је др Левит, директор Филарделфиског планетаријума, нарочито „међупланетарни часовник“, који на свом мањем бројчанку показује време (часове, дане, месеце и године) које важи на Земљи, а на већем временска раздобља која се односе на Марс. Др. Левит тврди да ниједна експедиција неће моћи да крене на пут без његовог часов-

ника. Проналазак је свакако занимљив, само је питање када ће доћи дан да се он и практично примени.

ПОВЕЉА ЗА ЖИВОТИЊЕ

Светска лига за заштиту животиња недавно је објавила повељу о правима над животињама. Дванаест њених чланова прописују какви односи треба да постоје између човека и животиња, закључујући да људи, као њихови заштитници, немају право да са животињама рђаво поступају. Повељи је придодан и један пројект закона који ће се предложити на усвајање владама појединих држава. У свом последњем годишњем извештају, лига за заштиту животиња обавестила је чланове да је постигла два значајна успеха: забрану борбе с биковима у Алжири и Јапани и забрану употребе паса за чишћење канализационих цеви у Ници.

Откуда назив — ПЕТПАРЧКА ШТАМПА

Првог јула 1889 године Београђани су били сведоци једног необичног призора. Преко Теразија трчали су дечаци и викали:

— Новине! Новине!
У историји штампе у Србији то је био први случај да се новине продају преко колпортера, гласним рекламирањем листова. Отада па до данас, за ових 65 година, продавци новина пронели су на својим рукама преко Теразија хиљаде тона листова, који су продавани год разним насловима.

Ову новину донео је у Србију Пера Тодоровић, познат новинар с краја прошлог века. Он је под старост ставио своје перо у службу тадашњем обреновићком двору, али је у организацији и развоју штампе имао заслуга.

До јула 1889 новине су се у Србији могле добити само преко поште. Преплатници су упућивали утарфену цену редакцијама листова, које су им новине достављале преко поштоноша. Пери Тодоровић, као власнику листа који је излазио сваки дан, ово је био спор пут за дотурање листа читаоцима. Како је у иностранству већ имао прилике да види: продају преко колпортера, он је ту новину, после извесних припрема, увео у Београду. Његов лист у броју од 1 јула 1889 године објавио је о томе следећу вест:

„Од првог јула укидамо претплату за Београд. Наш лист добијаће се од сада само куповањем на број. Да би лист био што доступнији штованој читалачкој публици и да би га наши дојакашњи штовани преплатници могли и убудуће уредно набањвати, постарали смо се у два правца:

- 1) Предаћемо нашим продавцима сва имена свију наших досадашњих београдских преплатника, па ће продавац понудити свакога преплатника, и ко жели куповати број и даље, продавац ће му увек донети број на ноге.
- 2) У свима главним улицама, а и иначе свуда, где год је било zgodно, удесили смо продавнице, где ће штовани читатељи увек моћи да купе број.

Продавнице „Малих новина“ биће обележене великим таблама, а доцније штампаћемо њина имена. Тако ће наш лист бити стављен штованој публици на потпуно расположење њено; она ће од сад добити наше новине и брзо и раније но што је досад добијала, а ми смо се састарали да лист излази рано, тако да га у 8 часова изјутра већ има у свима продавницама. Уздамо се да ће наш лист и убудуће очувати код штованих читатеља својих оно поверење и онај лепи глас, који је до сада уживао на све стране.“

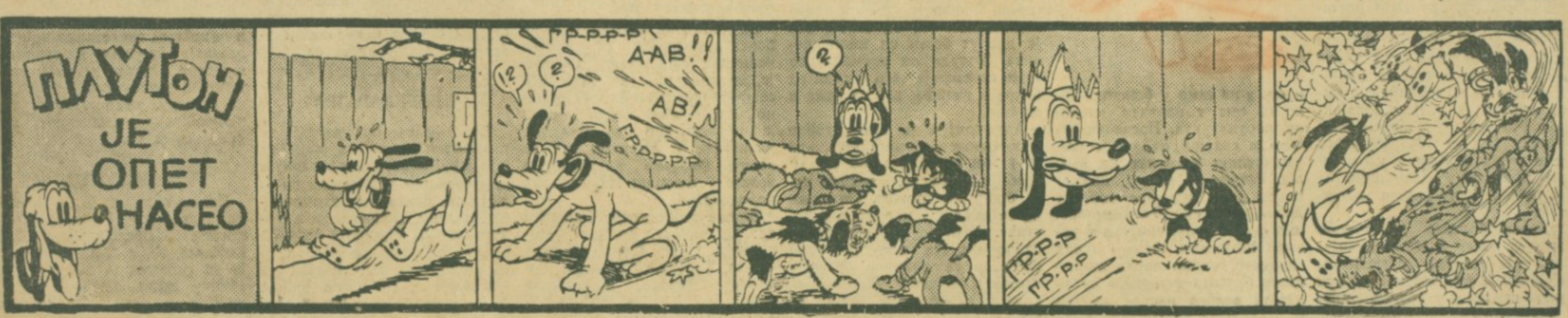
Изгледа да је покретач оваквог начина растурања листа био свестан да ће ондашња публика то примити као неку врсту вашарског начина препоручивања робе и да би то могло умањити углед листа. У том предвиђању није се преварио. Још читаву деценију после тога листови појединих политичких странака и организација продавали су се на стари начин. Примером „Малих новина“ пошли су само поје-

дини, такозвани информативни листови који службено нису били везани ни за једну политичку странку.

Пошто су се листови у оно време продавали по пет пара примерак, то се за новине које су по граду растурали колпортери и нудили читаоцима по улицама и кафанама рекло да су то — „петпарчке новине“. Овај израз је током година идентификован с појмом штампе друге врсте, ниже по квалитету, са оном која није имала тобожњу озбиљност и службеност органа појединих организација и политичких странака. Појам „петпарчке новине“ пренео се доцније на штампу која је заиста другостепена на свом садржају, или сензационалистичка, како је током времена сва штампа усвојила овај вид растурања као нормалан и најбољи. Занимљиво је да је цена „Малих новина“, кад су почеле растурање преко уличних продаваца и постале синоним петпарчке штампе, била десет, а не пет пара.

Током времена и сва књижевност која би се данас назвала „шунд-литературом“ добила је назив петпарчке књижевности, што се надовезало на појам петпарчке штампе.

„Знао је све“

Чудан беше то човек. Он је био воденичар. Живео је сам у својој воденици, иако је имао кућу и имање у селу. Са људима се врло ретко виђао; па и ако дође каткад на састанак, он ћути, или, ако збори, он као да са ветром збори...

О њему су причали страшне приче. Кажу да он има једну лађицу. На тој лађици превози — махом Турке — преко Дрине... Возио је само ноћу.

Обично је свршавао сам с појединцима. А ако ли пак путује какав бег са својом пратњом — њега опет морају срести хајдуци, па да би не знам шта било!

А кад га преокупе зато, он се смеје, прича им о кесегама и штукама, о тицама и бубама... И то прича са таквом ватром, смеје се тако слатко — да га Турци пусте као будалу која ништа не зна...

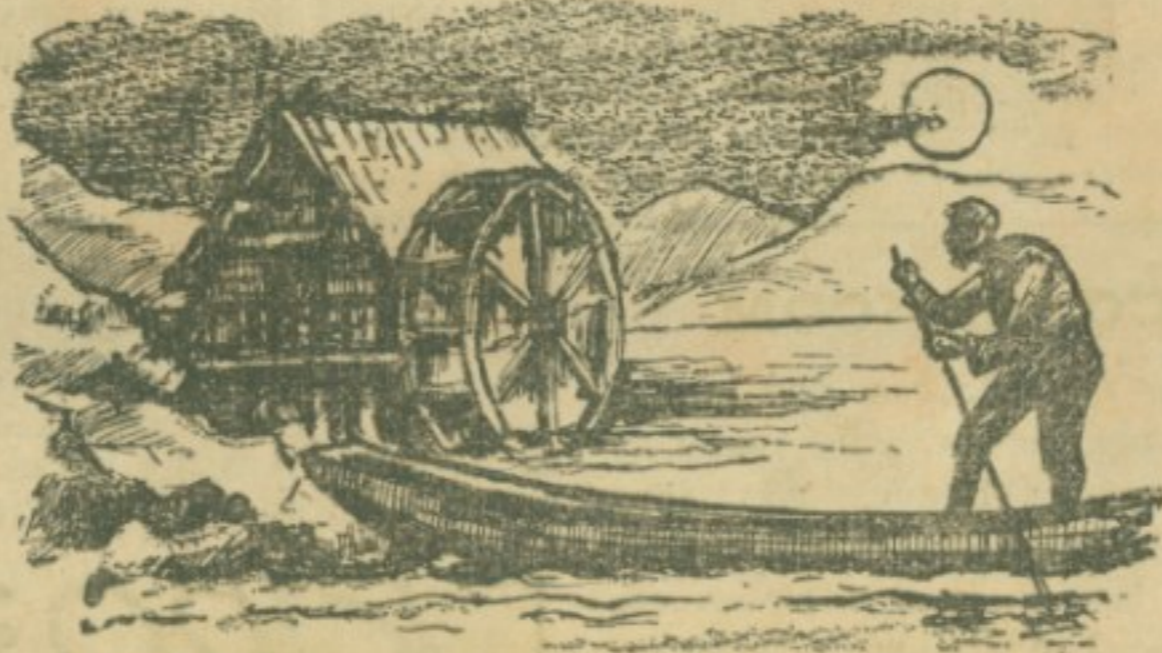
А он је знао све. Знао је гору, знао је воду, знао је бродове, знао хајдучке данике и зимовнике; једном речи, знао је све!

Име му је Глигорије. Бог би их знао што га прозваше Девом, а није ваљда зато што је вазда ишао погурен, те је изгледао мало грбав.

Тако Јанко Веселиновић описује једну од најзанимљивијих личности у своме „Хајдук Станку“. Уствари, ево ко је био Дева.

По једним документима он је био угледан трговац и у Пешту терао свиње, а по другима био је хајдучки харамбаша. На његовој надгробној плочи писало је: „Рађамо се да мремо, а мремо да живимо. Отечество љубећи и свакога на добро упућујући Пантелија Григорић, трговац из Црне Баре кога земни остаци пред овим спомеником у гробу положени јесу. Он је поживио 84 године, а преселио се у блажени покој 17 дек. 1860 године. Буди му вјечни памјат“.

Пантелија Григорић био је у целом свом крају познат под именом Дева, па су се по томе и његови потомци про-

звали Девинима. О њему су нађени помени и у списима Бечког архива. Тако на једном месту неки аустријски погранични официр шаље извештај у Беч, у коме каже да је „Дева харамбаша опет са својим људима напао Турке на Дрини и потукао их“.

ПОЗОРИШНЕ КАРТЕ ЗА СИР И МАСЛО...

Краљевско позориште у Килкенију, у Ирској, извело је 1793 године познату Шекспирову трагедију „Хамлет“. Ево како је изгледао плакат којим је та претстава најављена:

„У суботу, 4 маја, извешће се по наређењу више угледних личности из учене престонице, а у корист г. Кириса, трагедија „Хамлет“, коју је написао и сочинио слашни Дан Хејс од Лимерика, а која је уврштена у Шекспирове дела. Хамлет ће играти г. Кирис, који ће између чинова отсвирати више соло-команда на гајдама на којима се истовремено могу свирати две различите арије. Офелију ће играти г-ђа Прајор, која ће, такође између чинова, приказати и неколико већ познатих личности из других позоришних комада, нарочито из „Девојке са Ричмонд Хила“ и „Бићемо срећни сви заједно“. По савету пречасног оца О'Калагана улоге краља и краљице биће изостављене као сувишне неморалне за једно позориште. Полонија, комичног политичара, играће један млад центламен. Духа, Граведигера и Лаерта играће г. Сампсон, велики лондонски комичар. Све личности у комаду биће одевене у римске ношње.“

Карте се могу добити код г. Кириса, код „Козје браде“, у Касл Стриту. Карте се, ако то некемо више одговара, уместо за новац могу добити и за одговарајућу количину свећа, масла, сира, сапуна итд., јер г. Кирис жели да у свему изађе публицу у сусрет.

У ложе нико неће бити пуштен без ципела и чарапа.“

КО ЈЕ КО У ЖИВОТИЊСКОМ ЦАРСТВУ?

- 1) Која велика животиња доноси на свет своје младе за време дугог зимског сна?
- 2) Постоји свега једна птица која, кад стоји на земљи или дрвету, може да полети право увис, или, ако је у ваздуху, да се спусти на земљу у вертикалном лету? Поред тога, она може да лети унатраг и устражује. Која је то птица?
- 3) Које животиње имају чудан обичај да пре но што падну у зимски сан прогутају какав тврд, несварљив предмет: камен, циглу или комад чврстог, цворноватог дрвета?
- 4) Преко брежуљака и планина Северне Америке крда ових животиња начинила су добро утабане стазе. Те стазе су, са техничке тачке гледишта, тако савршене да су касније послужиле као трасе за многе аутостраде и железничке пруге. Знате ли која је то животиња?
- 5) Које се животиње спорукумевају између себе на тај начин што ногама ударају о земљу?

- Одговори: 1) поларни медвед, 2) колибри, 3) алигатори и крокодили, 4) амерички бизони, 5) зечеви, 6) сова, прериски пас и змија звечарка.

НАПУШТЕНИ БРОД

Новембра 1872 године брод „Мери Силест“ испловио је из Њујоршке луке. Циљ пловидбе била је Бенова. На броду се, поред посаде, налазила и породица заповедника брода, који је међу морнарима важан као веома вешт и искусан поморац и необично поштен и правичан човек. Први део пловидбе протекао је мирно и без незгода — судећи бар по томе што су првих дана децембра капетани дају трговачких бродова забележили у својим дневницима да су 300 миља западно од Гибралтара срели на пучини „Мери Силест“ и да је она одговорила на њихове поздраве.

Међутим, петог децембра капетан једне британске бригаantine која је пловила за Америку приметио је да „Мери Силест“ сваки час, без неког видљивог разлога, мења правац. На његов поздрав, с „Мери Силест“ нису одговарали. Зачуђен тиме, капетан бригаantine наредио је да се у море спусти један од чамаца за спасавање и с групом морнара пошао је према броду. Он је, како је касније записао у свој дневник, веровао да се на „Мери Силест“ догодила нека од незгода какве се понекад догађају на дугим прекоокеанским пловидбама, па је пошао не би ли свом колеги и његовим морнарима био од помоћи.

Али, оно на шта је наишао превазилазило је све његове слутње. На палуби није било ни живе душе. Капетан је дуго звао, али на његове позиве нико није одговарао. Тада су се он и његови пратиоци спустили у унутрашњост брода. Обишли су све морнарске кабине, кухињу, капетанову кајуту, али — на броду није било никога. Што је било најчудније, брод је био у потпуно исправном стању. Товар који је носио из Њујорка био је недимут, а бродска каса исто тако. Хране и воде било је у изобиљу. На палуби било је прострто опрано рубље а у кабинама, у узаним морнарским орманима, налазила су се, пажљиво сложена, резервна одела свих чланова посаде. У великој кабини, у којој је, о-

је се могао открити никакав траг који би указивао на неко настанје, незгода или борбу. У бродском дневнику није се могло наћи ништа што би бацило и најмању светлост на тај јанствени нестакан капетана, његове породице и посаде. Једини предмети од вредности који су заједно с њима ишчезли били су бродски документи и хронометар.

Капетан бригаantine вратио се на свој брод не успевши да одгонетне тајну овог чудног нестанка. Све што је могао да учини било је да „Мери Силест“ одвуче до најближе луке. Па и данас, осамдесет и две године после тога гађаја, тајна још није расветљена. О „Мери Силест“ морнари и данас причају, називајући је „напуштеним бродом“.

Ире много, много година живео је на Хавајима рибар Тамирио. Он је био огромна раста и његова глава допирала је до небеског свода.

Једном је неко пљачкашко племе хтело да нападне острво. У својим чамцима пљачкаши су се приближили заливу, у коме су видели једног рибара како, загнурен у воду до рамена, мирно лови рибу.

— Овде је море плитко! Ту ћемо се искрцати! — говорио му су пљачкаши и један по један почели да искачу из чамаца.

— Не искачите! — довикнуо им је рибар. — Пре шест часова бацио сам овде мрежу, али још нису доспеле до дна! Тада су пљачкаши препознали дива Тамирија, Уплашени, брзо су окренули своје чамце и одвезали према пучини.

Једнога дана нека старица дође код Тамирија и замоли га да јој да мало рибе.

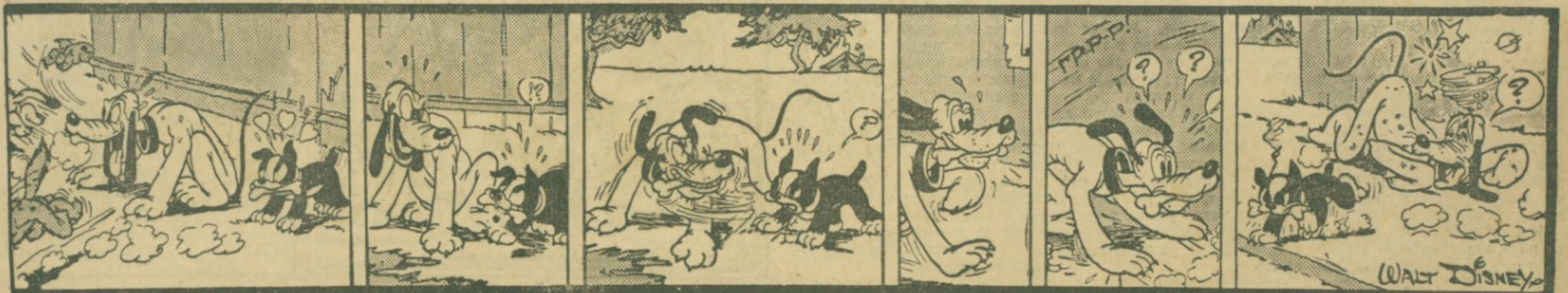
— Прошле ноћи нисам ништа уловио, — одговори Тамирио, — али могу ти дати разних плодова. Или, можда, желиш нешто друго?

— Дај ми нешто што теби више није потребно, — рече му старица. — Овако остарела, остала сам без мужа који се о мени бринуо. — Док је то говорила она је запањено гледала огромног, снажног, али доброћудног рибара. — Можда имаш неки стари шешир који ти више није потребан!

— Стари шешир? Али, шта ће ти он? — Моја колиба само што се није срушила! — одговори

»Атомске муве«

Око ноге једне муве није могућно причврстити алку, као што се то чини са птицама, да би се установило куда и докле оне лете. Како је за науку и овакав податак од значаја, стручњаци за атомска истраживања притекли су у помоћ ентомолозима и снабдели их једном течномшћу са радиоактивним изотопима која се убрзгава у тело муве. Течност не утиче штетно на ткиво инсекта, који се, и поред оваквог „оптерећења“, креће брзо и лако, као и обично. Свака доцније ухваћена мува приноси се Гајеровом бројачу, који установљава да ли се у њој налазе радиоактивни изотопи. На тај начин утврђено је да мува лети и по двадесет километара далеко од места становања. Ова метода има вишеструки практични значај. На пример, помоћу ње се утврђује колику вредност има једно средство за уништавање инсеката.

У ПАНУКОВОЈ МРЕЖИ

З а годину дана пауци у Енглеској поједу толико инсеката да је њихова тежина равна тежини свих становника Британије. — изјавио је један енглески научник.

Да нема паукова прекриве би нас мушице, мољци и разни други ситни инсекти да од њих не бисмо могли ока отворити. Па ипак, многи људи сматрају паука за гадну и одвратну животињу и уништавају га где стигну.

Паук је страх и трепет за све оне инсекте које природа није обдарила неким органом за одбрану. Једна ливада ујутру може да садржи до два милиона паукова, два милиона слажних и гладних чељусти. И замислите сад пут једног малог, беспомоћног инсекта кроз ту дунглу у којој га на сваком кораку чека опасност. Куд год се креће, на коју год се страну упуту, наћи ће на неког паука који ће га без милости убити. Он ће бити можда скривен иза неке травке или листа и мирно ће чекаати да му се инсект приближи. А тада је већ доцкан за бекство.

Уопште узевши, сигурније је летети него гизати по земљи, али паук хвата чак и инсекте који се крећу кроз ваздух. Он испреда паучинасте нити, према којима је нит свилене бубе прави паламар. Најмањи ветрић довољан је да однесе овакву нит на неку граничку или лист и — већ је постављен мост, основ за мрежу. Паук онда пређе преко те нити, учврсти је и сад већ има почетну тачку за даљи рад. Мрежа је брзо готова и пауку остаје још само да чека жртве.

Има паукова који праве и такозване сигнале нити, које држе лежећи у свом скровишту, тако да одмах осете кад се какав инсект нађе у мрежи. Друге врсте шћуфуре се усред мреже и чекају. Али, и у једном и у другом случају ловина је увек богата. Јер, са крилима која су се умрвила у лепљиве нити и ногама које немају чврстог ослоња, сваки покушај да се из мреже нишчупа само још више уплиће јадну жртву и истовремено јавља пауку да дође по њу.

Но, и у овако безнаднејој ситуацији није увек све изгубљено, бар не за неке врсте

инсеката чије тело има укусу који пауци не могу да поднесу. Ти инсекти имају урођено сазнање о овом предности, које се предаје с колена на колена, па зато мирно чекају долазак паука. Оваква бубица не мрда чак ни кад је длакаво чудовиште већ над њом. Паук је посматра са својих осам очију, али она и не поку-

шава да бежи. Тада је паук угризе. То је зверски, отрован ујед, али бубица зна да не треба да се креће и зато и даље мирно лежи. Кад паук осети непријатан укус, он одмах избаци инсекта из мреже. Сад је пауку тешко. Из уста му цуре бале и он их брише о лист, док рањени инсект лежи на земљи. Али, он се брзо опорави од уједа и преболи рану.

Ни паук није сасвим сигуран од својих саплеменика. Постоји једна врста паукова која се искључиво храни мањим пауцима. Ови јадници бране се на тај начин што се „преобуку“ у мраве, јер мрави имају укус који пауци не воле. Неки пауци и имају изглед мрва и зато су мање изложени опасности. То „преоблачење“ у мраве и подражавања мрављих покрета мо-

же ићи дотле да само стручњаци могу да примете разлику.

Ево шта о томе прича један енглески природњак. Он је једном, у близини Рио де Жанеира, угледао једног великог мрва. Како му се учинио необичан, почео је да га посматра лупом. Тек тада је приметно да то уопште није мрав,

већ један црни паук који је носио на себи празну љуштур мрва.

Не праве сви паукови мрежу. Неки од њих долазе до хране на тај начин што из заседе нападају своју жртву, или на њу, из даљине, бацају „ласо“ од лепљивих нити. Друга врста прави паучину у облику цевчи дугачких 15 до 25 сантиметара. Паук седи у дну

цевчи и са својих шест ногу држи шест сигналних нити. Чим се неки инсект увуче, он га брзо дограби и увуче у цев.

Док се паук-женка односи према мужјаку као непријатељ, јер га обично поједе уколико овај брзо не побегне, дотле је као мајка веома нежна и пажљива. Има их које снесу јаја у неку врсту кесиче коју саме исплету и привезу за ногу, па је тако носе неколико недеља. Паук-женка ни дању ни ноћу не раздваја се од те кесиче, чак ни кад мора да се бори против неког непријатеља. Па и кад се из јаја излегу млади, она их не напушта, већ их носи на својим леђима још недељу дана. Та материнска љубав не односи се само на њене младунце. Један природњак посматрао је и овакву сцену. Женка је напала мајку с младунчићима на леђима. Кад је мајка погнула, млади пауци прешли су на леђа победнице, која их је примила као своје.

Иако је љубав паука-мајке према деци заиста велика, она одједном престаје, и то потпуно. Кад једног дана млади порасту и сићу с мајчиних леђа, они одмах беже на све стране, јер су њена материнска осећања тиме потпуно угашена и код ње се сад јавља осећај глади и жеља да их поједе.

И пауци имају непријатеља. Једна мушица полагаје своја јаја у ниској трави. Кад из јајета изађе ларва, она се стара да се закачи за ногу неког паука који туд пролази. Она убрзо, нарочитом сурлицом, начини рупу у пауковом телу и ту проведе зиму. Но, и поред тога што стално нагриза пауково тело, овај то, изгледа, не примећује, јер ларва никад не напада важније органе. Она инстинктивно зна да би паук угнуо и да онда не би имала чиме да се храни, те зато виталне делове оставља последње. И кад једног дана изиђе из пауковог тела, од паука је остала само празна љуштур.

Аутомобил са елисом

Аргентински инжењери успе ли су да усаврше тип аутомобила са елисом, коме су дали име „аерокар“. Ваља напоменути да су овакви покушаји чиниени ранијих година и у Европи и да нису остали сасвим без успеха. Тако је још одмах после Првог светског рата израђено неколико типова оваквих кола, која, због извесних недостатака, нису коришћена, већ су остала као занимљиви примерци у музејима појединих фабрика. Главни њихов недостатак била је

елиса, дакле баш оно што их и чини специјалним типом аутомобила. Наиме, због ветра који за собом оставља, елиса је јако ометала пилотички саобраћај. Аргентински конструктори тврде да су отклонили овај недостатак и с'пуно наде гледају у свој изум. Већ после десет секунда од поласка, „аерокар“ достиже брзину од 100 километара на час, а највећа брзина коју он може да развије прелази 260 километара.

Следећа три дана Маркус ниједном није чуо кад га је господар звао да иду у шетњу, али је зато као опарен скочио кад је зачуо познати глас месарског помоћника, који је сваки други дан доносио за њега кости и шигерину. Господару је најзад било јасно да се леђи Маркус претвара да не чује да не би морао да се креће и да би несметано могао да лењствује.

Маркуса је требало излечити од „глувоће“. Његов господар пронашао је за то веома успешан и необичан лек. Он и његова жена више нису проговарали ни речи у Маркусовом присуству. Заправо, они су отварали уста и мицали уснама као да говоре, но речи нису изговарали. Већ другог дана Маркус је стао збуњено да гледа у своје господаре, а у његовим очима огледало се нешто слично страху. Он заиста више није чуо. Више га нико није звао у шетњу, али га исто тако нико више није звао ни на ручак. А Маркус је, можда још више од лењствовања, волео да једе. Из страха да неће чути позив на ручак, Маркус се више није усуђивао ни да заспи, већ је стално гледао у свој тањир у који му је господар стављао храну.

„Лечење“ је трајало неколико дана. Кад је, најзад, господар изненада узвикнуо: „Време је за шетњу, Маркусе“, пас је радосно скочио и потрчао према капији. Можда је неумесно тумачити израз очију и лица код једне животиње, али на Маркусовој њушци и у његовом погледу огледало се у том тренутку право олакшање.

Тога дана Маркус је без противљења начинио најдужи шетњу у свом животу: прешао је више од два километра. И никад више није покушао да симулира глувоћу.

Пас-симпранти

Маркус је био велики, леп, лењ и помало глуп пас бернардинач. Док су се његови преци пожртвовано проборијали кроз снежне наносе у Алпима да би спасли залутале и завејане путнике, Маркусу је било тешко чак и да се помери са свог сунцем обасјаног места, где је проводио готово читав дан. Он је славао шеснаест, дремучкао и излежавао се шест часова и јео два часа. Тако је његов дан био потпуно испуњен.

Понекад, и то врло ретко, његов господар извео би га у шетњу. За Маркуса је то било право мучење. Мада шетња ни кад није трајала дуже од петнаест минута, он се лењо вукао за својим господарем, а убрзао би ход тек кад би се на повратку приближили познатој, гвозденој капији.

Једног дана жена његовог господара дотрчала је, збуњена и ожалостена, и рекла сво-

ме мужу да је стари, сироти Маркус огулево.

— Оглувео! — узвикнуо је господар. — Па још јуче је сасвим добро чуо. — Да би се и сам уверио, господар је отишао у кухињу, у којој је Маркус дремучкао поред топле пече, и рекао му:

— Хоћемо ли у шетњу, Маркусе?

Маркус се није ни помакао, па чак ни главу није дигао. И даље је мирно дремао. Господар га је неколико пута позвао, али Маркус није отварао очи. Очигледно, јадни пас изненада је постао глув.

Тек после неколико дана укућани су приметили да је Маркус само делимично глув. Јер, кад год би га позвали да једе он би смеа устао. Једне недеље седео је његов господар у трпезарији и ручао. Маркус је за то време спавао у кухињи, коју су од трпезарије делили соба и један широк ходник. Маркусов господар био је тога дана нешто расејан, и у тој расејаности гурнуо је лактом свој тањир. Човек је успео да задржи тањир, али не и комад меса који је био у њему. Месо је пало на под. Иако је био тако далеко, Маркус је чуо кад је месо пало и готово у истом тренутку створио се у соби. Наравно, прогутао је месо у једном залогу.

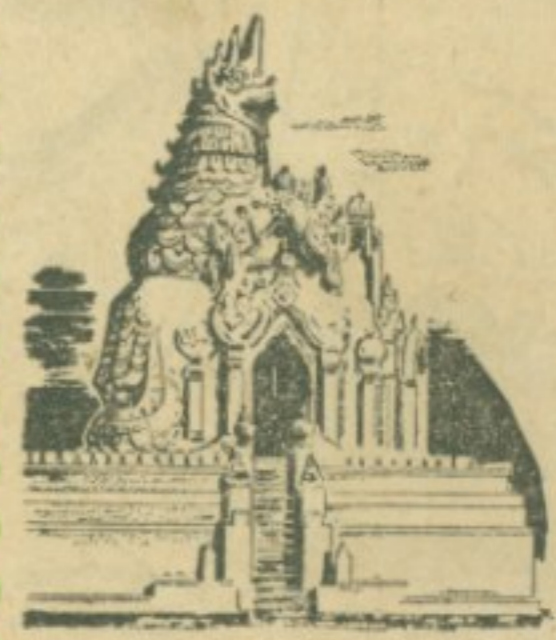
— Хеј, па ја сам мислио да си ти глув! — викнуо је човек изненађено. — Хајдемо у шетњу, Маркусе!

Али, Маркус опет није чуо. Гледао је туло у господара и жалосно махао репом, а затим се окренуо и мирно се вратио у кухињу, где је наставио да дрема.

ВЕРОВАЊИ

ЗБОГ СНА

Године 1755 у Ави, у Бурми, саграђен је велики храм познат данас под именом „храм змаја“. Храм

је био саграђен по наређењу владара Алаунгаја, који је једном сањао да се претворио у великог, страшног змаја.

НЕПРИЈАТНА ДУЖНОСТ

Почетак сезоне риболова прославља се веома свечано у белгском граду Грамону. Том приликом сваки члан општинске управе, а и сам председник, мора да попије лун бокал вина и да прогута осамнаест живих риба које пливају у вину. Овај обичај одржава се већ више од 370 година.

ТЕСТАМЕНТ У ОБЛИКУ ТОН-ФИЛМА

Једна мало позната филмска глумица, која је 1938 године умрла у Лондону, оставила је за собом тестамент у облику кратког тон-филма. У првој сцени филма-тестамент појављује се најпре сви њени рођаци, а затим и она сама. У наред-

ној сцени она се обраћа сваком од њих понаособ и саопштава им шта о њима мисли и колику им суму оставља. Суд је признао овај необичан тестамент као потпуно исправан.

ВЕЗАНО МИНАРЕ

У узбекистанском граду Самарканду, поред старе зграде универзитета коју је у XV веку саградио Тамерланов унук Улут-бег, налази се једно минаре које је пре два века почело да се нагиње на једну страну. Минаре би давно пало да није ланцима и жицама везано за главну зграду универзитета. Ти ланци мењају се сваких неколико година, а о одржању минарета старају се сви становници Самарканда, јер постоји веровање да ће читав град пропасти истог тренутка кад минаре буде пало.

БОЦЕ КАО НАДГРОБНИ СПОМЕНИК

Гроб једног поглавице племена Банза Сангабондо, које живи у Белгском Конгу, обележен је празним боцама од ракије и рума. О-

вај необичан „надгробни споменик“ изграђен је, по жељи преминутог поглавице, од боца које је он у току живота испио и после их чувао у једној остави.

КРОЗ ИСТОРИЈУ АТОМА

ДАНАШЊЕ ЗНАЊЕ О АТОМСКОЈ ЕНЕРГИЈИ РЕЗУЛТАТ ЈЕ СТАЛНЕ ЧОВЕЧЈЕ ЖУДЊЕ ЗА САЗНАЊИМА. ПОЧЕЛО ЈЕ ТО ПРЕ ВИШЕ ОД 2000 ГОДИНА У СТАРОЈ ГРЧКОЈ

ТИ СИ БУДАЛА ДЕМОКРИТЕ! СВИ ЗНАЈУ ДА ЈЕ ОВО ЗЛАТО ЈЕДИНСТВЕН ЧВРСТ КОМАД!

НЕ! ЈА ВЕРУЈЕМ ДА СУ СВЕ СТВАРИ САСТАВЉЕНЕ ОД СИГУРНИХ ЧЕСТИЦА КОЈЕ МИ НЕ МОЖЕМО ДА ВИДИМО.

НЕ ОБРАЂАЈ ПАЖЊУ У СВЕ ОКО НАС... НА ТЕ КОЈИ СУМЊАЈУ ПРИЧАЈ МИ ЈОШ... ДРВЕЊЕ, КАМЕЊЕ, ПА ЧАК И НАША ТЕЛА, САСТАВЉЕНИ СУ ОД МАЛИХ КОМАДИКА... МАЊИХ НО ШТО ЧОВЕК МОЖЕ ДА ЗАМИСЛИ. ЈА ИХ НАЗИВАМ АТОМИМА!

НЕКОЛИКО ГОДИНА КАСНИЈЕ, АРИСТОТЕЛ ЈЕ ОВОМ УЧЕЊУ ДОДАО ЈЕДНУ СВОЈУ МИСАО...

МОРА БИТИ ДА СУ СВЕ СТВАРИ НАЗЕМНИ КОМБИНАЦИЈА ИЗВЕСНИХ ОСНОВНИХ ЕЛЕМЕНАТА.

НЕКОЛИКО ВЕКОВА ПОСЛЕ ТОГА ЉУДИ ЗВАНИ „АЛХЕМИЧАРИ“ ПОКУШАВАЛИ СУ ДА ПРОНАЈУ КОМБИНАЦИЈУ ЕЛЕМЕНАТА КОЈИ САЧИЊАВАЈУ ЗЛАТО...

НАЧИНИ МИ ЗЛАТО, МУДРАНЕ, А ЈА ЋУ ТИ ДАТИ ЈЕДНУ КРАЉЕВИЦУ!

ГЛЕДАЈ ОВУ ТАЈНУ СМЕШУ ГОСПОДАРУ, ЗЛАТО...

ОВО ТИ ЈЕ НАГРАДА ЗА КРАЉЕВО ИЗГУБЉЕНО ВРЕМЕ!

АЛИ, УСПЕХА НИЈЕ БИЛО. ИПАК, АЛХЕМИЧАРИ СУ И ДАВЕ ПОКУШАВАЛИ СВЕ ДОК...

ЧИЖИ ЈЕ ОВО ЖИВОТНИЦА?

Овде ћемо вам дати животопис једног нашег старог романијера.

Он се родио 1824 године у Сент Андреји крај Пеште. Права је свршио у Кекемету. Године 1849 био је у Београду, а затим је неколико година тумарао по свету. Од 1854 до 1856 уређивао је „Српски летопис“, потом је био народни секретар у Карловцима, посланик у Пештанском сабору итд. Умро је у Новом Саду 1888. Кад је постао уредник „Српског летописа“, почео је да се појављује као писац од вредности. Написао је неколико зрелих књижевних чланака и дао неколико корисних прилога о културној историји свога родног места. Он је противник класицизма и немачког утицаја у српској књижевности и тражи реалнију књижевност национално обојену. Писао је три историска романа, али их није довршио. Дао је две веће приповетке: „Манзор и Цемил“ и „Крв за род“, које је писао више као романтичар. На социјалном роману и у реалистичком правцу почео је да ради шездесетих година. У том правцу писао је до смрти и дао ова дела: „Милан Наранић“, „Чудан свет“, „Трпез спасен“, „Васа Респект“, „Вечити младожења“, „Патница“ итд.

Да ли сте се сетили о коме је реч? Ако нисте, читајте даље.

Сам себе називао је ђаком великог комедиографа Стерије, а први је међу Србима тврдио да је социјални роман могућ и да има велику будућност, што је својим радом доиста показао. Он снажно слика цветане и падање свог родног места Сент Андреје. Приказује моралну и друштвену кризу у свим слојевима српског народа: трговачком, занатлишком и сељачком. Реалист по природи, он је почео да пише реалистичке романе у време када је романтизам у српској књижевности био у пуном јеку. Његови социјални романи имају значај историских и социјалних докумената. Иако има доста мана, ипак је његов значај у томе што је био реалист у доба када се реализам као школа у Европи тек стварао. Кад се његова дела узму у целини, она имају велику вредност, као крепка слика једног доба и као снажан почетак новог правца у српској књижевности.

Ако се ни сад нисте сетили о коме је реч, дајемо вам одговор.

(животињци војак)

ПОЉЕ ВИДА

Као деца често смо се чудили како то да учитељ који пише на табли види шта се дешава иза њега. Човек има прилично ограничено поље вида, али оно ипак износи подовину круга. Перифериски делови тога полукруга виде се магловито, али се покрети примећују. Учитељ би приметио да се нешто иза њега креће и окренуо би главу, тако да је могао да открије ђачке несташлуке. Међутим, била би велика несрећа за несташне ђачке кад би учитељи имали очи као чербоа, мали глобар сличан кенгуру који живи у Северној Африци и Азији. Поље вида ове животињце износи цео круг, тако да она види све што се дешава испред и иза ње. Захваљујући положају очију, чербоа види шта се дешава и над њом. Слично је, мада нешто мање, и поље вида код зеца. И зец је у стању да види шта се дешава иза њега и над њим и да тако на време побегне испред непријатеља.

Свако поједино човечеје око има поље вида од око 140 степени, тако да се та два поља велик делом поклапају. Захваљујући томе, човек при посматрању има осећај за дубину и растојање. Кад затвори једно око, човек тај осећај више нема. Код коња је поље вида врло мало. Зато кад хоће да мало боље осмотри неки предмет коњ мора да окрене главу, да би му он дошао у поље вида оба ока.

ПРВА ПОМОРСКА БИТКА

По мишљењу неких стручњака, стари Египћани имали су лађе још три хиљаде година пре наше ере. Оне су пловиле Нилом. Доцније су почели да граде бродове на обалама Црвеног Мора. На Нилу је било више врста лађа. Оне су служиле за превоз робе, за риболов, затим је било ратних лађа и лађа за шетњу и излете. Око 1190 године пре наше ере, на Египат је навалила једна гусарска флота. Египћани су јој изишли у сусрет и до сукоба је дошло код Пелузија. Гусари су били потучени. Неки сматрају да је то прва поморска битка која је позната у историји.

МОСТ НА МЕСЕЦУ

Астроном Пјери Вилкинс, директор Групе за проучавање Месеца Британског удружења астронома, објавио је недавно да је помоћу телескопа открио на Месецу огроман мост, који спаја два брда удаљена једно од другог преко 30 километара. Највећи лук моста дугачак је око три километра. Мост има потпуно правилан облик, иако је настао природним путем. Вилкинс сматра да је тај мост вероватно постао кад је неки метеор пролетео кроз лаву, која се убрзо затим охладила и стекла.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

НОВ НАЧИН ЗАГРЕВАЊА ПРОСТОРИЈА

Недавно је професор универзитета у Синсинатију др Милс објавио занимљиве резултате својих истраживања о економичнијем загревању станова и радних просторија. Зрачење топлотних таласа претставља темељ на коме он заснива свој проналазак. „Људи греше, каже Милс, кад сматрају да ће се топлота најбоље сачувати ако се просторије добро затворе и ако се савесно запуше сви отвори и пукотине. Како је утврдио научник Хершел још 1800 године, топлота се распростире у виду невидљивог зрачења, које је добило назив инфрацрвено зрачење. Топлотни зраци шире се од свога извора у свим правцима, па или

шчезну у простору, или их упију тела која им се нађу на путу. Да бисмо топлоту што дуже задржали у једној одаји, потребно је поставити нарочите површине које ће одбијати топлотне зраке, као што огледала одбијају светлосне. Иначе, ако се на њиховом путу нађу обичне препреке, оне ће упити сву топлоту и тако од ње нећемо имати много користи. На пример, кад се уређаји парног грејања налазе у поду, топлотни зраци који се нису задржали на човеку или у намештају изгубиће се у таваници, која ће их упити. Но, ако учинимо да се они с таванице одбију у правцу пода, тада ћемо од таванице начинити извор топлоте број 2“.

На том принципу изградио је доктор Милс систем ложења у својој приземној кући. Сви унутрашњи зидови прекривени су алуминијумском хартијом, која служи као одбојна површина. Чак су и запес од „алуминијумског атласа“. Уређаји за загревање налазе се у поду и у таваници. Захва-

љујући оваквим зидовима и завесама, топлотни зраци не престају се одбијати и укрштају, тако да се човек стално налази у средишту топлотног зрачења. Систем др Милса омогућава да се живим бићима, помоћу ових одбојних површина, врати и знатан део топлоте коју испушта њихово тело.

Проналазач је изградио и систем загревања јавних зграда. Он тврди да је на овај начин губитак топлоте знатно мањи но код других система ложења. То омогућује приличне уштеде у гориву, јер се просторије не загревају до оне мере до које је то неопходно код парног, електричног или другог начина загревања.

ШКОЛСКА ЗГРАДА ОД АЛУМИНИЈУМА

У Ланаркширу, у Енглеској, недавно је подигнута школска зграда искључиво од алуминијума. Распоред и уређење учионица тако је изведено да омогућује најсавршеније хигијенске услове. Но, најзанимљивије је грејање. Оно је електрично и смештено је у поду учионице, што се показало као веома практично.

ШТА ЈЕ ЧАЂ?

Чађ је најчистији угљеник у облику веома лаког праха. Она може бити тамносиве до баршунасторне боје. Сировине за добијање чађи су органске материје. Њиховим сагоревањем у присуству недовољне количине ваздуха добија се чађ. Она се фабрички израђује од катрана, уља, нафте, смоле итд. Употребљава се за израду црне боје и при фабриковању гуме.

ЕМАЈЛИРАЊЕ ПОСУЂА ПОРЦЕЛАНОМ

У Америци је пронађен један нов начин емајлирања посуђа — порцеланом. Оно се врши помоћу нарочитог ручног „пиштоља“, који на челичну подлогу набављује порцелан у танком слоју. То се до сада обично радило по фабрикама, под високим притиском. Велика предност новог начина, по речима проналазача, јесте у томе што се „пиштољ“ лако преноси, те се може употребљавати и на отвореном простору. На почетку рада пиштољ најпре загрева металну подлогу, а набављивање порцелана почиње тек кад се достигне потребна температура челика.

НОВ АНТИБИОТИК — ТЕТРАЦИКЛИН

У Америци, истовремено у Бруклину и Њујорку, откривен је нов антибиотик. Он је добијен на бази терамицина и ауреомицина и назван је тетрациклин. Нови антибиотик показао се као веома успешан у лечењу тифозне грознице и обољења мокраћних органа. Исто тако, показао је добре резултате и код лечења бронхијалне пнеумоније и обољења душника.

УСПЕСИ ФРАНЦУСКИХ ЈЕДРИЛИЧАРА

Две француске једриличарке постигле су у јануару ове године светски рекорд за жене. Оне су у једрилици-двоседу остале у ваздуху 38 часова и 41 минут. Истога месеца, један једриличар на свом једноседу достигао је висину од 9.200 метара, а друга двојница на двоседу попели су се на 7.500 метара висине.

ЛЕК ПРОТИВ СТРАХА

У Америци је пронађен један препарат који делује на онај део мозга у коме се ствара паника и страх. У Лондону је овај лек испробан на 700 особа у једној болници пре операције. У свим случајевима болесници су легли на операциони сто потпуно мирно. Он истовремено лечи и несаницу код људи, јер отклања бриге, које је, по мишљењу лекара, углавном и изазивају.

АСТЕНОПИЈА

Астенопија је осећај умора у очима и магловитости вида због дугог и напорног гледања изблиза. Лечи се ношењем наочара и одмарањем.

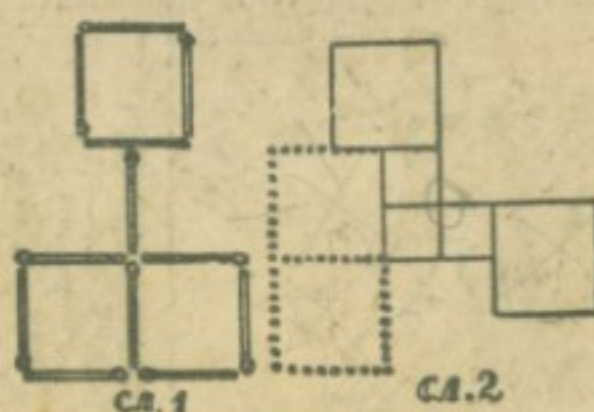
ШТА ЈЕ ХИПОФАГИЈА?

Хипофагија је узимље коњског меса за храну. Некад је овај обичај био раширен нарочито међу народима који су становали у хладним крајевима, па и у северној Европи. Код Данаца се тај обичај био нарочито дуго задржао. Код неких монголских народа хипофагија се одржала и до данас.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

ПЕТ КВАДРАТА

Поставите дванаест палидрваца на сто, као што се види на слици 1. После тога помакните шест палидрваца, али тако да се доби-

је пет квадрата. Наравно, шест палидрваца морају остати недиригнута, а притом ниједно палидрвце не сме се стављати на друго.

На слици 2 видите решење. Испрекидане црте означавају где је стајало шест палидрваца која треба преместити на тање црте. Дебеле црте означавају палидрваца која нису померана.

ДАШТО МИ ТИ ДАШТО?

- 1) Шта на себи кућу носи?
- 2) Шта по ноћи цвета, а по дану вене?
- 3) Шта путем иде, а пут не дотиче?
- 4) Шта само себе у тамници без кључа затвара?

ОСАМ ТРОУГЛОВА

На слици се види осам троуглова направљених од шеснаест палидрваца. Извучите четири палидрваца, али тако да остану свега чети-

ри једнака троугла. При том не сме остати ниједно палидрвце које не образује један од тих троуглова. Решење није тешко. Треба првом троуглу у другом реду одузети оба горња, а трећем троуглу у трећем реду оба доња палидрваца.

КАД ЈЕ ЈОВА ДОБИО КОЊА

Јови, коме је 12 година, обећао је стриц да ће поклонити коња кад буде имао једну трећину годиша свог оца, коме је сада 56 година. Када ће Јова добити коња?

Ако не знате, ми ћемо вам рећи: Јова ће добити коња кроз десет година.

...храст од три метра у пречнику може да има просеч...

...крауљ, најбржи стил у пливању, уведен је у Европи и Америци тек 1906 године. Аустралиски урођеници познавали су од давнина овај начин пливања.

...познато је да стари Римљани нису носили браду и бркове и да су се редовно бријали. Њихови бријачи били су начињени у виду великог троугла и више су личили на какво оружје но на справу за бријање.

...у Занзибару се гаје многи мирисни зачини, нарочито каранфилићи. Кад ветар дува са острва према пучини, путници на броду који плове за Занзибар осете мирис каранфилића много пре но што угледају острво.

... први бродови-носачи авиона поја-

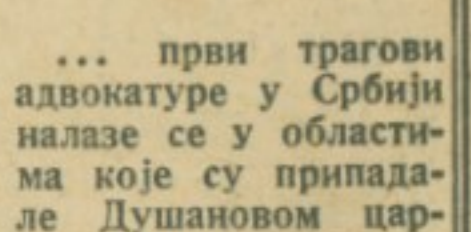
вили су се неколико година пре Првог светског рата,

...прва олимпијада у новом веку одржана је у Атини 1896 године.

...чувени Вандомски стуб у Паризу, који је висок 44 метра, изливен је од

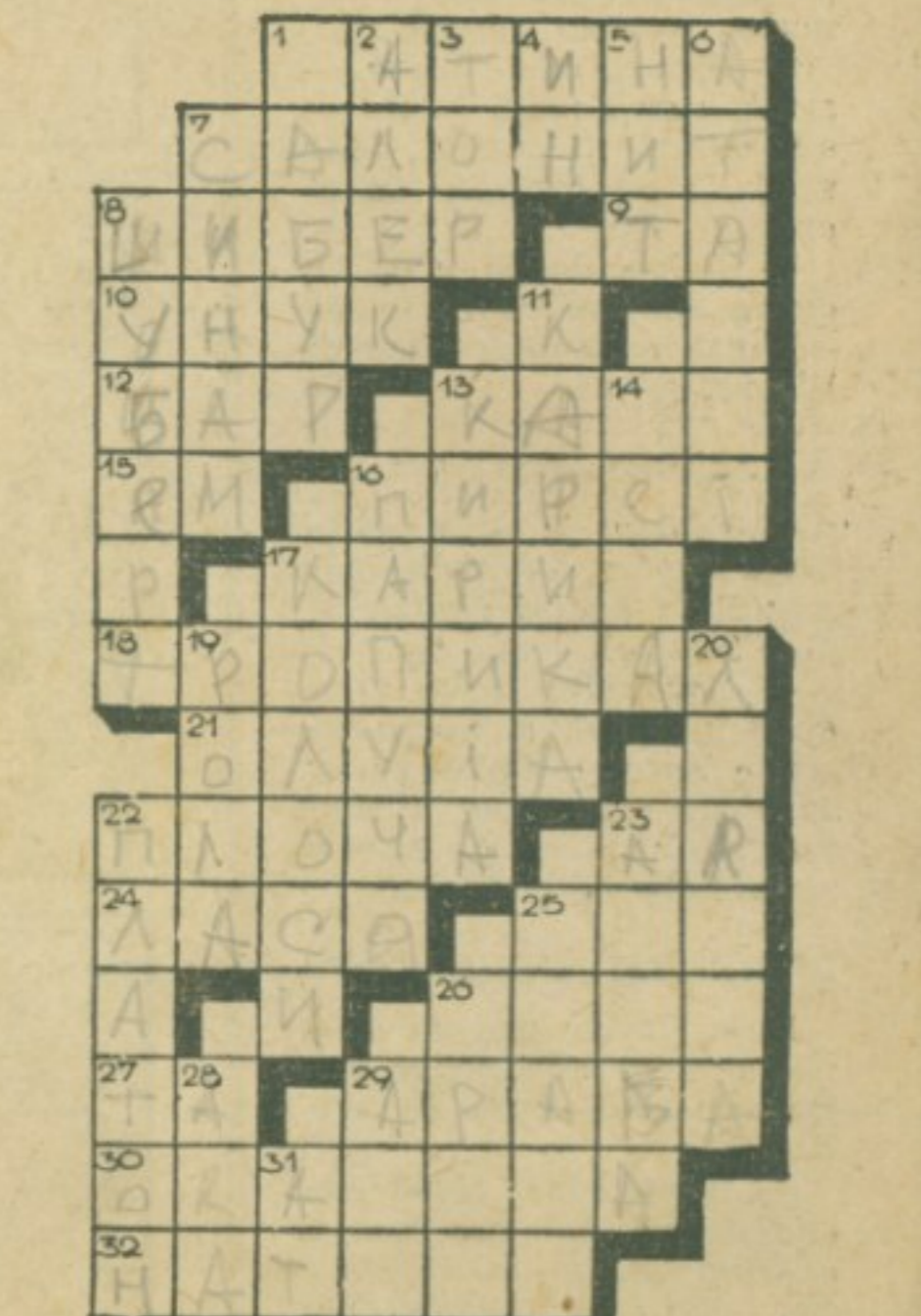
1.200 топова које је Наполеонова војска запленила од непријатеља 1805 године.

... први трагови адвокатуре у Србији налазе се у области Душановог царства. У једном члану „Душановог законика“ помињу се, између осталог, и парци. Парац није био службеник двора или суда, већ приватна особа коју је парничар бирао по својој вољи да, уместо његовог адвоката, води парницу и брани га на суду.

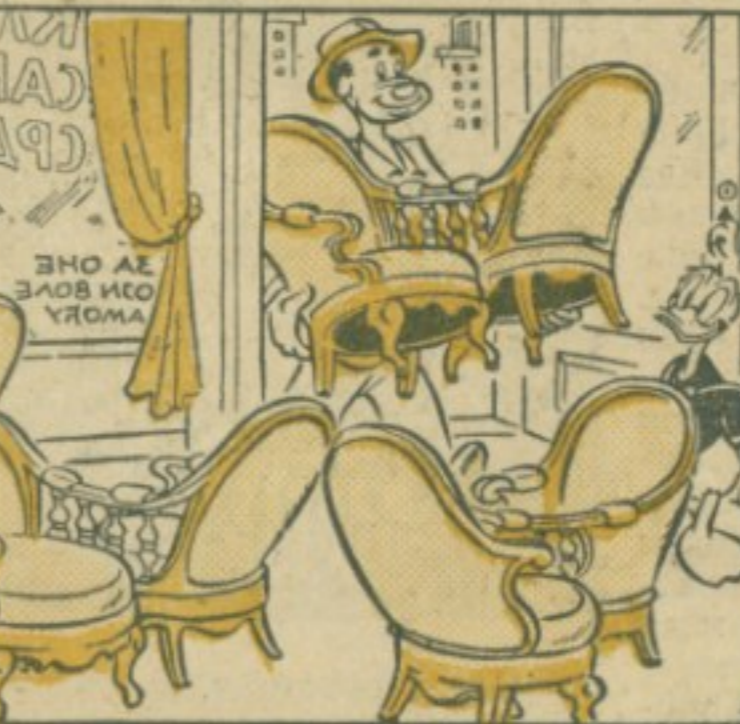
- Водоравно: 1) мало украсно дрво; 7) азбест; 8) врста затварача за парне котлове; 9) показна заменица; 10) један сродник; 12) место у Црногорском Приморју; 13) град у Француској; 15) слово латинице; 16) пристаниште у Грчкој; 17) име дуборавског комедиографа; 18) врста ткањина; 21) непогода; 22) табла; 23) хемиски знак за сребро; 24) главни град Тибета; 25) притока Аралског Језера; 26) град на Арабском Полуострву; 27) показна заменица; 29) врста двоколица; 30) музички дувачки инструмент; 32) женско име.

- Усправно: 1) животиња из рода глодара; 2) личност из Пушкинове поеме „Циганин“; 3) магла тврђава; 4) река у Аустрији; 5) конач; 6) грчки писац трагедија из III века; 7) држава у Азији; 8) немачки композитор из 19 века; 11) део ланца; 13) закупнина; 14) река у Сибиру; 16) врста обуће; 17) страновиди старог Епира; 19) улога; 20) део морске површине одвојен пешчаним спрудом и претворен у слано језеро; 22) грчки филозоф из 4 века пре наше ере; 23) једновеличка животиња; 25) област у Турској; 26) врста дрвета; 28) град и лука у Израелу; 29) река у Швајцарској; 31) коњ.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

- Водоравно: 1) ре; 3) пума; 5) секира; 7) парализа; 8) Улам; 10) Шид; 11) ге; 12 К(орнелије) С(танковић); 14) ја; 15) Палада; 18) липа; 19) рачуни; 21) ко; 22) ан; 23) ми; 25) ова; 27) Мен; 28) Халекала; 31) царина; 32) тона; 33) св.
- Усправно: 1) рука; 2) „Емил“; 3) перм; 4) ариш; 5) сапун; 6) Азија; 7) пут; 8) Ада; 12) клика; 13) сапун; 16) ала; 17) дан; 19) ровац; 20) имела; 21) Кох; 24) ина; 26) алат; 27) мана; 29) Ерос; 30) Кина.

Који је
ОДГОВОР
шачан

Коласе је: тропско дрво малаксалост трговачки термин познати спортиста

Вакуна је: врста стоке позната оаза у Африци богиња једног старог народа секта у Индији

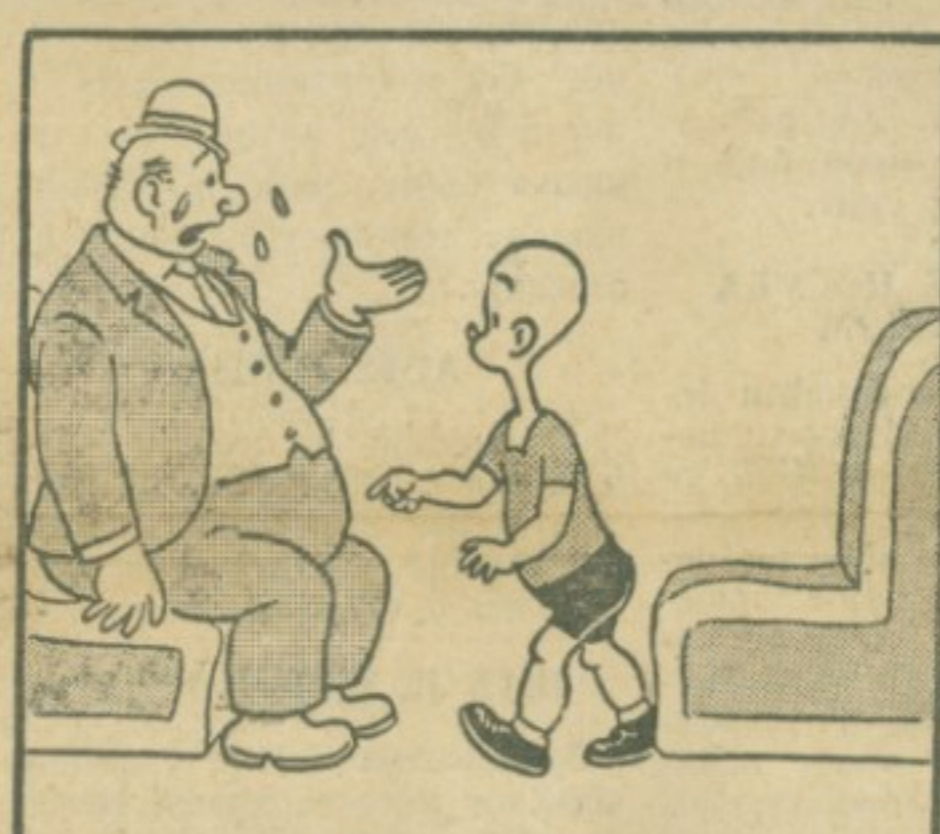
Жанета је: трака за украс име лица из старофранцуског романа назив за прождрљиву рибу позната позоришна глумица

ОДГОВОР:

Коласе је медицински израз и означава наглу малаксалост, нагло опадање животне енергије после јаког губитка крви и болести које исцрпљују. То је праћено хладноћом коже, slabим пулсом, врло slabим дисањем итд.

Вакуна је била богиња поља и одмора код старих Сабинаца. Земљорадници су по завршетку рада приносили жртве овој богињи. У исто време она је била и богиња нерада и лењости.

Жанета је црна сомотска трака на којој виси неки накит, а коју жене носе о врату.

Ква Ква!
УРЕЂУЈЕ
Политикин

ШИЉИНА ОПРЕЗНОСТ
Шиља се разболео, па, бојећи се да није што опасно, позвао лекара.
— Ништа се не бојте, — хрabri га лекар. — Од ове болести умиру само тројица од стотину болесника.
— Добро, добро, а да ли су та тројица већ умрла?
— пита за сваки случај Шиља.

ЈАДНИ МОЉЦИ
— Е, баш је овим мољцима тешко, — вели једном Гаја својој браћи.
— Зашто?
— Зато што зиму проводе у купалим костимима, а лето у бундама и зимским капутима. Покушајте ви то па да видите како ћете се осећати!

БИЋЕ ИМ ЈОШ ГОРЕ
Паја Патак уселио се у нов стан и већ после неколико дана жали се газдарици:
— Замислите, јуче после ручка, док сам као и обично свирао на хармоници, неко од суседа разбио ми је каменицом стакло на прозору.
— Баш је тај свет луд! — згранула се газдарица.
— Сад ће вас још боље чути!

ПУСТОЛОВИНЕ МАЛОГА ЦОНИЈА

СТАРИ МОРНАР ТОМ ТРАУТ, МАЛИ ЦОНИ И КИНЕЗ ШАНГ ЛИН НАЛАЗЕ СЕ НА ЈЕДНОЈ ОЛУПИНИ, КОЈУ СТРУЈА НОСИ КА ПУСТОМ ОСТРВУ НА КОМЕ СУ ОСТАВИЛИ ЊИХОВИ ПРИЈАТЕЉИ, МОРНАРИ КОЈЕ СУ ГУДАРИ ИЗБАЦИЛИ НА ТО ОСТРВО...

